Lærer i Billund i 25 år, arkivleder i 10 år og pensionist i 20 år.

45 gode år i Billund - + lidt mere

Manuskriptet til denne artikel er skrevet 2011, da jeg var én af tre lokale fortællere på biblioteket til et arrangement, som bibliotekaren Kirstine Schults og jeg som arkivleder havde startet 10 år tidligere, og nu da vi begge var fratrådt disse stillinger, blev det vores tur til at optræde.

Billederne er tilføjet 2014, da vi besluttede at lægge nogle dokumenter ud på vores hjemmeside.

Af Kaj Schmidt.

I den lille landsby Hvingel i Hee sogn blev jeg født 11. juni 1931 på en lille gård, hvor jeg voksede op, og efter 7 år i landsbyskolen, var jeg landbrugsmedhjælper i 4 år, før jeg i vinteren 1949/50 havde ophold på Haslev Højskole. Jeg ville studere, så jeg kunne virke for en bedre verden inspireret af bøger, jeg havde læst derhjemme. (Bl.a. om ***Lars Olsen Skrefsrud (1840-1910) norsk missionær og sprogforsker, husmandsøn, i fængsel for tyveri.***) *Det at jeg havde et sådant forbillede, gjorde at mine forældre gerne ville støtte mig – også økonomisk. De var med i et lille indre missions samfund. Som sådan havde de også undertiden omrejsende missionærer til at overnatte. Min mor holdt af at fortælle, at Kaj Jensen, som senere blev provst i Aarhus, havde sagt om mig (ca. 6 år gl.), at jeg havde en god forstand. Det er godt, at forældre støtter deres børn og styrker deres selvtillid.*

Konfirmeret 1945

Soldat 1950

landbrugsmedhjælper 1953

Student 1956

Jeg søgte på session i Haslev for at få soldatertiden overstået først, og så var jeg soldat 3 steder på Sjælland i løbet af det følgende år, inden jeg begyndte at studere på Rønde Kursus, hvorfra jeg fik studentereksamen i 1956. Der traf jeg Ingrid, som jeg blev gift med i julen 1956, efter at vi begge var begyndt på Aarhus Seminarium. Da vi var blevet lærere i 1959, fik vi arbejde ved en nyoprettet centralskole i Klokkerholm i Vendsyssel, og det var spændende at være med til at starte en realafdeling, hvor jeg underviste i dansk, biologi, historie og latin.

Realklasse 1963 i Klokkerholm
Stående fra venstre: Birthe Simonsen, Rita Pedersen, Kirsten Stein, Lisbeth Nørregaard, Jens Haven Christensen, Frank Bjarne Madsen, Tove Jacobsen, Ella Nielsen, Arne Bjerregaard, Niels Michael Cueto, Niels Skaksen og Kaj Schmidt.
Sidende: Inger Marie Munkholt, Annette Frandsen, Mona Thomsen, Tove Block,
(Denne klasse har vi været til jubilæum med bøde 25, 40 og 50 år efter.)

Efter 7 år i Klokkerholm ville vi gerne prøve noget andet, og en stilling ved **Billund Skole** med mine bedste fag tiltrak vores opmærksomhed. Jeg fik stillingen, og Ingrid blev hjemmearbejdende nogle år, for vi havde 2 sønner, som det ellers ikke var så let at få passet.

Vi fik i Billund hurtigt nogle meget gode **venner** både blandt lærere og andre, som vi kom til at kende.

Billund Skole var i begyndelse af 1960erne blevet meget udbygget og var centralskole med realafdeling. I 1966 var der endnu ledige lokaler i østfløjen, men der gik ikke mange år, før det blev nødvendigt at bygge til skolen.

Jeg underviste både i realafdeling og de små klasser, henholdsvis i dansk, historie, biologi, latin, fransk og begynderunderundervisning i dansk og regning. Da matematikken blev indført, holdt jeg op med det fagområde en årrække.
En af de elever i 2. real, som jeg var klasselærer for, har senere fortalt mig, hvor forfriskende det var at få en ung lærer, som turde tale med dem også om seksuelle spørgsmål. Jeg lod dem skrive spørgsmål på sedler, som de lagde på katederet i frikvarteret anonymt, og jeg lovede at svare åbent og ærligt, hvilket gav nogle af de bedste timer, fordi jeg kunne fortælle dem noget, de havde brug for.
En ældre viceinspektør på den skole vi var på i Vendsyssel havde advaret mig mod at give 7. klasse **sexualundervisning** – det kunne jeg få vrøvl med forældrene for, og en gammel fagkonsulent advarede mig her i Billund mod at hænge undervisningstavle med kvinder og mænds kønsorganer op ved siden af hinanden – der kunne give eleverne ”forkerte tanker!”

Jeg har aldrig hørt klager fra forældre, så de elever, som vidste, at emnet var tabu, har nok ikke fortalt om det hjemme. Jeg vidste fra min opvækst på landet, at der i karlekamre blev fortalt mange forplumrede historier om forplantningen, og at mange drog forkerte slutninger ud fra iagttagelser af dyrs forplantning.

I pædagogik på seminariet havde vi hørt om en pædagog / filosof, der stillede spørgsmålet: **”Er eleven som en plante, der skal stimuleres til at gro, eller en flaske, der skal fyldes op.”**

Det var udtryk for 2 vidt forskellige synspunkter, som det var let for unge lærere at vælge imellem. Sammen med mig kom i 1966 til Billund skole en anden lærer, som netop kunne gå ned blandt eleverne og fortælle, hvordan tingene kunne gøres og i samme klasse var en ældre lærer som sad ved katederet eller stod på ophøjningen ved tavlen og docerede, hvad eleverne skulle lære. Det gav et sammenstød af principper, som gjorde det vanskeligt for den ældre lærer at klare eleverne, og da hun var gift med skolelederen, måtte han jo tage hendes parti.

En morgen fik jeg at vide, at han med sin mave havde skubbet min ven ud af kontoret under en diskussion, og derefter bad jeg om en udtalelse for det så ud til, at vi måtte søge ansættelse et andet sted. I udtalelsen stod, at jeg altid var velklædt, så han kunne anbefale mig til ansættelse.

Det var begyndelsen på en **strid** mellem de fleste af lærerne og skoleledere, som mente, at børnene skulle være bange for lærerne – og lærerne bange for ham. Skolekommissionen støttede lærerne, og det endte med et møde for hele lærerpersonalet og skolekommission, hvor amtsskolekonsulenten pålagde skoleledere at "tage skeen i en anden hånd", hvilket han så var nødt til.
Efter den tid blev lærernes årsskema lagt af en anden end inspektøren, så den ikke kunne bruges til at true lærerne. Og lærerne samarbejdede med skemalæggeren.

Jeg havde været med til at starte **elevråd** i Klokkerholm, og inspektøren her syntes, jeg skulle være lærernes repræsentant i elevrådet. På den måde blev jeg også elevernes repræsentant i lærerrådet, for der kom jo igen elever på den tid.

I 1968 blev jeg **dansk- og klasselærer** for en 1. klasse, da de elever, som jeg overtog i 2. real 1966, havde fået eksamen. Det var på den tid, da lærerne begyndte at besøge hjemmene for at skabe en god kontakt med forældrene, før deres børn begyndte i skolen. Forældrene var glade for det, men enkelte kolleger følte, at det var usolidarisk, fordi det på en måde også forpligtede dem til at gøre et arbejde, de ikke var vant til. Jeg mener, at dette ekstraarbejde sparede os for meget besvær, fordi den nære kontakt gjorde det lettere at behandle problemer i opstarten.

Ofte havde jeg gårdvagt, hvilket jeg ikke havde noget imod, da jeg hverken skulle ryge eller drikke kaffe i pauserne. Der var nogle af de store elever, som gerne ville have lov at ryge på skolen, og det blev sådan, at de med en skriftlig tilladelse fra forældrene fik lov til det på et begrænset område. I de følgende år, blev der færre og færre rygere!
Der var også nogle af de forsigtige / forsagte elever, som gerne ville blive inde i frikvartererne, og det fik de lov til på et tidspunkt, hvor vi så også havde gangvagt.

En meget ubehagelig oplevelse som gårdvagt husker jeg. Jeg stod i indgangsdøren da eleverne masede på for at komme ind og stor dreng kom løbende, da jeg satte en hånd op for at stoppe ham, men han løb sin næse lige ind i min hånd og sank sammen. Jeg var meget forskrækket over, hvad der kunne være sket, men har rejste sig heldigvis hurtigt.

Jeg var ikke så optaget af, hvor gode **karakterer** eleverne kunne få, som af at de havde det godt og var glade for at gå i skole. Jeg havde under min uddannelse erfaret, at de der lærte af lyst, meget hurtigt kunne lære noget, men hvis man var bange for ikke at kunne lektierne, blev resultat ringe. Derfor brugte jeg ikke så meget overhøring, men vi snakkede om opgaverne – det Anders Fog Rasmussen nedladende har kaldt ”rundbordspædagogik”. Inspektøren og forældrene havde undertiden større ambitioner end jeg.
F.eks. syntes skolelederen, at så mange som muligt skulle lære **latin**, og jeg havde det første år 13 elever af en klasse på 16. Jeg syntes, at de, som fandt ud af, at det var for vanskeligt, med forældrenes tilladelse skulle holde op, men det satte han sig imod, og nogle bestod kun med nød og næppe. Sensor sagde, at det blev mellem os, men bagefter sagde WP, at han havde sagt, de ikke var ordentlig undervist, så det blev jeg meget skuffet over. - Da jeg i gymnasiet havde lært latin grundigt, vidste jeg, at jeg kunne undervise kvalificeret.
De følgende år kunne jeg vejlede de kommende elever, før de valgte latin, og vi havde ikke de samme problemer derefter.

Jeg var ikke kvalificeret til at undervise i **fransk**, men det fulgte med stilling, og jeg brugte den første båndoptager på skolen til at afspille fransk

sprog, så de hørte, hvordan det skulle lyde. En far har senere fortalt mig, at han hjalp sin datter, fordi den ”stakkels” lærer ikke kunne så meget. Til eksamen var der beskikket sensor, og hun har heller ikke været tilfreds, for der kom beskikket sensor igen næste år. Da var det en stor lettelse, at han sagde til WP, mens jeg hørte det, at han ikke havde behøvet komme.

Ingrid havde fortalt mig, at hun hørte bedre efter ved et foredrag, når hun strikkede, og derfor lod jeg nogle elever strikke, mens jeg læste højt eller fortalte for dem. Det så skoleinspektøren gennem den rude, som der dengang var i døren til klasselokalet, og jeg blev kaldt på kontoret og fik at vide, at det ikke var en højskole, jeg var på.

At give karakterer syntes jeg for det meste var vanskeligt i de fleste fag. Jeg ville hellere fortælle forældrene, hvor godt eller dårligt eleverne udnyttede deres evner.

Mine egne sønner har jeg kun haft til latin, og Bjarke gjorde ikke meget ved det, så han fik en karakter, der passede til det, han havde lært, og skoleinspektøren sagde, da vi førte dem ind i protokollen, at jeg var ikke god ved min egen søn, hvorefter sensor bemærkede, at hun ikke havde vidst, det var min søn. Det skulle hun jo heller ikke.
Inspektøren fortalte mig en anden gang, at mine elever var meget selvstædige, og det synes jeg er meget positivt.

Jeg har **fortrudt**, at jeg engang trak en elevs karakter ned i mundtligt dansk, fordi hun talte dialekt. Det syntes dengang, jeg burde, men har senere fortalt hende, at jeg fortrød det. Hun blev lærer og min kollega på Søndermarkskolen.

Undervisningen var min hovedinteresse, men kollegerne ønskede i perioder, at jeg skulle være lærerråds**formand**. Jeg var glad for denne tillid og påtog mig opgaverne en tid - også som fælleslærerrådsformand.
Det var på den tid, vi fik spritduplikatorer, og jeg lavede referater fra møder i nævn og kommissioner, så dels lærerne, dels formændene kunne

se dem. Det havde man ikke tænkt på før – da havde kollegerne ikke fået noget at vide om, hvad der skete på møderne.

Som fælleslærerrådsformand var jeg med til at planlægge en ny skole, da rammerne i den gamle var blevet for små på grund af den stadige vækst af Billund by. Vi rejste sammen med skolekommission, byrådsmedlemmer og en arkitekt rundt og så forskellige skoleformer, før det blev besluttet at bygge klyngeskolen i **Søndermark**en.

Den første afdeling var klar i 1977, så 2 af de 4 spor kunne overflyttes dertil for de 3 første årganges vedkommende. Jeg var da klasselærer i en 2. klasse, som blev delt og slået sammen med halvdelen af en anden klasse, for at klasserne på begge skoler kunne sammensættes af elever fra de nyoprettede skoledistrikter. Lærerne havde bedt om, at klasserne blev dannet fra begyndelsen, så de kunne flyttes uden at deles, men det ville inspektøren ikke, for han var modstander af den nye skole.

Da den klasse, jeg startede med i 1968, rykkede op i 8. kl. 1975 begyndte jeg igen som klasselærer for en 1.klasse, som jeg så havde til 9. kl. i 1984. Det var en fantastisk god klasse, som jeg også har været sammen med nogle gange i årenes løb.

Vores ældste søn startede også i skolen 1968, og da han var **venstrehåndet**, mente skolelægen, at han skulle tvinges til at bruge højre hånd, hvis han da ikke blev så nervøs af det, han tissede i bukserne. Da hun så opdagede, at han ikke så ret meget med det ene øje, mente hun, at han nok alligevel skulle have lov at bruge venstre hånd.

I den parallelklasse, som jeg havde, var der flere venstrehåndede, som jeg ikke forsøgte at tvinge til at bruge højre hånd, selv om inspektøren sagde, at det var statistisk umuligt, der var så mange venstrehåndede i klassen og antydede, at det var min skyld, de ikke brugte højre hånd. En skolepsykologvikar mente, at flere elever i klassen ikke var godt nok undervist, og der blev taget initiativ til at hele klassen skulle testes. Men da jeg havde haft en samtale med et par af de faste psykologer og havde forklaret, at det jeg gjorde, var at hjælpe hver enkelt elev ud fra egne

muligheder, sagde de, at det netop var, hvad de anbefalede og testen blev aflyst.

I 1984 afsluttede jeg et forløb på 9 år som klasselærer for en klasse på Enggårdskolen, som Billund Skole var kommet til at hedde, da Søndermarkskolen blev taget i brug. Jeg var så kun tilknyttet en 4 klasse som matematiklærer – det var jeg begyndt at undervise i efter, at jeg havde fulgt mine egne børns matematik undervisning nogle år og havde fundet ud af, at det kunne jeg godt undervise i - og jeg kunne derfor let frigøres, da jeg gerne ville undervise de sidste 7 år af mit planlagte skolearbejde på den skole, som jeg havde været med til at planlægge. Det passede så fint, at der det år skulle overflyttes en lærer fra Enggårdskolen til Søndermarkskolen og ikke andre søgte derom. Jeg blev igen klasselærer for en 1. klasse og havde tænkt, at det kunne jeg så være i 7 år, men sådan blev forløbet ikke. Viceinspektør Torben Haagerup og jeg var på et kursus for skolestart i Ålborg og lærte, at der ikke skulle bruges ret mange bøger i starten, men eleverne skulle lære at læse på egen tekster. Især skulle det været præget af glæde ved at lære, hvilket passede fint med skolens motto: **Et godt værested er et godt lærested.** - Det gik nu ikke så let med at undvære de bøger, og vi brugte da også nogle gamle begyndebøger, og eleverne lærte at læse. Efter 2 år foreslog skoleinspektøren, at klassen fik en yngre klasselærer, og uden at jeg følte det som et nederlag, blev jeg matematiklærer i en ny første klasse og fik en del specialundervisning og støttelærerfunktioner, som jeg også var glad for. På Søndermarkskolen var en del af ledelsen lagt ud i klyngerne, som havde klyngeformænd, og som en sådan virkede jeg også et par år - og jeg *kunne slutte som planlagt, da jeg var fyldt 60 år i 1991.*

Der var indgået en aftale mellem Danmarks lærerforening og kommunernes landsforening om, at ældre lærere kunne få en økonomisk fordelagtig aftrædelsesordning for at give plads til unge lærere – en slags efterløn, som jeg var glad for.
Året før var jeg blevet valgt ind i bestyrelsen for Lokalhistorisk forening for Grene Sogn. Der blev jeg næstformand, og da formanden, Vagn Jensen, der også var arkivleder, blev syg, gled begge hans funktioner over på mig. Jeg ønskede ikke begge dele og trådte ud af bestyrelsen for at

koncentrere mig om arbejdet som arkivleder fra 1993. Det har været et interessant arbejde, der i begyndelsen tog megen tid, da der var indkøbt en computer, som skulle bruges til registrering af arkivalierne. På kursus lærte jeg et system dertil, og da jeg opdagede, hvor praktisk det var at kunne søge oplysninger på en pc, brugte jeg nogle måneder på at registrere de gamle kirkebøger i et slægtsforskningsprogram, hvilket har gjort det meget let i årenes løb at vejlede mange i at finde deres slægt i Grene sogn.

Jeg havde fået en fordelagtig aftrædelsesordning fra skolen, og i de næste 7 år fra kommunen fik en godtgørelse, der næsten svarede til det folkepensionsbeløb, jeg fik som 67-årig, derfor syntes jeg, det var rimeligt, at jeg lagde et stort ulønnet arbejde i arkivet.

Vi var begyndt på at forske vore egne slægter (Ingrid og jeg) omkring 1983, og det blev snart min vigtigste hobby, som har bragt mig i forbindelse med mange slægtninge til gensidig supplering af oplysninger om sammenhænge i vore familieforhold.

Jeg var glad for undervisningen i skolen, mens jeg var der, men har aldrig savnet det siden, fordi jeg har været optaget af så meget andet, og jeg er meget glad for stadig at undervise både i slægtsforskning og lokalhistorie. Det sidste især når skoleklasser opsøger den gamle hvide skolebygning, som Lokalhistorisk forening har fået overdraget til opbevaring af en lokalhistorisk samling. En elev fra 9. klasse sagde for et par år siden efter et besøg i samlingen, at den største forskel på skolen i gamle dage og nu er, at dengang lærte man at skrive på tavle, nu lærer man det på computer.

I den lejlighed, som var tilknyttet den gamle skole, var vi de sidste beboere, for da vi kom hertil, havde den tidligere førstelærer, Svend Ingemann Hansen lige bygget eget hus og var flyttet ud af embedsboligen. Vi skulle bo i en kommunal leje**bolig** på Bogfinkevej, men der boede kæmneren, som var ved at bygge hus på Fasanvej, og vi kunne først flytte ind i vores lejebolig i december. Det var ikke så rart at bo i den gamle lejlighed i skolen. Dels blev den ikke istandsat, da det var midlertidigt, og den derefter skulle bruges til undervisning, dels var støjen fra vejen

generende, især om morgenen, når lastbiler kørte forbi på våd vej, og der var rotter under gulvene.

Efter nogle år i lejeboligen byggede vi selv hus på Søndermarksvej i 1971. Samme år fik Ingrid arbejde som lærer på Skjoldbjerg Skole.

I skolen var jeg meget glad for at fortælle og læse op for eleverne. Da jeg ikke var klasselærer de sidste skoleår, tilbød jeg at læse for beboerne på plejehjemmet og begyndte på et tidspunkt, hvor præsten som plejede at læse for dem, havde orlov. **Oplæsningen** fortsatte jeg med i nogle år i til 1997, idet jeg hver fredag læste for beboerne ved deres formiddagskaffe.

Fra 1998 havde jeg efter opfordring fra biblioteket udvalgt stof til en lydavis, som jeg indlæste og biblioteket udgav gratis til dem, som ønskede det enten på grund af nedsat syn eller andre grunde, som gør det vanskeligt at læse selv. Dette arbejde kombineredes godt med at udklippene med de vigtigste begivenheder samledes og gemtes i det lokalhistoriske arkiv efter en registrering, som gør det let at finde beskrivelserne, når der bliver brug for det.

Igennem hele mit liv har jeg slappet af ved at beskæftige mig med planter og dyr. Som dreng kunne jeg stå lang tid i hønsehuset og betragte hønsenes og duernes forholdsvis stille færden. Det er derfor naturligt, at jeg det meste af mit voksenliv også har haft disse dyr som en del af min hobby. Ligeså har jeg dyrket planter i stue og have, og som pensionist har jeg også dyrket økologiske grøntsager på en mark i Plougslund i 16 år, og derved fået en masse motion, der helt sikkert har været med til at bevare et godt helbred med meget få sygedage.

Hjemmefra har jeg ikke lært at drikke stærke drikke og har aldrig fået smag for dem. Hver dag drikker jeg vand, mælk, saftevand eller te og igen vand til måltiderne, som ikke skal være for store, da det er sundt at leve spartansk.

Det hus, som vi byggede i 1971, havde jeg selv tegnet grundplan til. Peder Fisker lavede en arbejdstegning og firmaet Kaaberbøl og Pedersen tilbød

at bygge 187 m2 for 190.000 kr. Inden håndværkerne begyndte, gravede jeg selv ud til en kælder på ca. 20 m2 og byggede den op af fundamentsten, ligesom jeg selv lavede fundament til huset og Goribehandlede træværket, før det blev sat op.

Da vi var færdige, blev huset vurderet til 244.000 kr., og senere er det vurderet til 1.300.000 kr. Ud over vedligehold har vi opført en dobbelt carport og i midten af 1980-erne lavet en havestue på 30 m2 langs huset sydside. Det var spændende selv at planlægge og bygge hus, og det har været dejligt at opleve, så godt det har fungeret til vort formål i 40 år.

Da vi flyttede til Billund havde vi 2 sønner, Allan og Bjarke på 2 og 5 år. Vi fik i 1968 en søn mere, Torben, så vi havde brug for 3 værelser, som vi indrettede i en børneafdeling i den ene ende af huset. Afdelingen bruges nu til gæsteværelser, systue og pc rum med mange reoler til vore bøger og ringbind.

Desværre havde vi den store sorg i 1982 at miste Allan, som var syg et år af Hodgins syge og døde på Odense sygehus, hvor han havde fået mange kemobehandlinger. Det var en vanskelig tid både under sygdommen og derefter, men vi mødte meget stor forståelse og medfølelse. Vi talte med venner, kolleger og elever om det skete og fik sorgen bearbejdet, så man næsten kunne undre sig over, at det alligevel var muligt at leve videre på så normal vis. Samme år døde en god ven og kollega, Lilly Madsen, som havde været klasselærer for Allan i 9 år, og en elev mistede sin far. At kunne snakke om livets alvor med eleverne var med til at skabe det gode forhold i klassen.

Det var ved den tid, at vi begyndte på slægtsforskning, og det kom til at fylde meget i vores tilværelse.

Da vi efter nogle år ikke så let kunne finde flere aner, begyndte vi at finde aners efterkommere, hvilket man ikke så let bliver færdig med. På et tidligt tidspunkt tog vi computeren i brug i vores registrering, og det har været en stor hjælp både til at holde styr på det hele og til at formidle resultaterne til andre. Til nogle af de sogne, hvor jeg har mange slægtninge, har jeg sendt

udskrifter med redegørelser for nogle slægtssammenhænge, og vores søn, Bjarke har lavet en hjemmeside til os og lagt hele slægten ud derpå.

Hvis man søger **slægtstræ** på Google, kommer vores hjemmeside frem som noget af det første af 11.000 resultater, og der står hvor mange 1000 personer vi har. Det har ikke været noget formål, at det skulle være stort, men det er da sjovt, at så mange benytter det, at det kommer først frem ved søgning.

Det har givet mange kontakte til andre forskere, som vi har kunnet udveksle oplysninger med til gensidig glæde, for *det er sjovt at lave arbejdet, men det er endnu sjovere, hvis andre kan have glæde deraf. Dette gælder også arbejdet med lokalhistorien og dyrkning af økologiske grøntsager.*

Ved Enggårdskolens 100 års jubilæum havde Ingrid og jeg på opfordring redigeret en jubilæumsbog ”Byens slothed – Skole i Billund i 100 år”. Det var skolen, som udgav bogen.
Til Billund Centrets 25 Jubilæum blev vi bedt om at redigeret en lille billedbog med korte tekster, skrevet af folk med tilknytning til centret. Jyske Vestkysten skrev, at det var en kærlighedserklæring til centret, så det var dejligt.
Da lokalhistorisk arkiv og forening havde 25 år jubilæum 2003 lavede vi en bog ”Billund, der var en gang”.
En stor samling båndoptagelser i arkivet danner grundlag for første halvdel af bogen, hvori Billundborgere fortæller om deres liv, næste afsnit er genoptryk af nogle små artikler i Billund ugeavis om nedlagte forretninger, og den sidste del er artikler skrevet til bogen om emner, som manglede behandling f.eks. mejeriets nedlæggelse. Der blev trykt så mange, så der stadig er et oplag i arkivet, og bogen kan anbefales som gave.
Der kunne godt laves en fortsættelse om ”Billund, der er endnu” sådan som Jeremy Watts har skrevet om Vorbasse.

Jeg begyndte i 1985 at skrive mine erindringer, og da jeg nåede til den tid jeg lever i, fortsatte jeg med at skrive om de vigtigste oplevelser og overvejelser. Da Ribe amts lokalarkiver opfordrede til at skrive om, hvad man oplevede år 2000, skrev jeg dagbog og afleverede 100 sider. Der kom ca. 40 afleveringer, som alle er repræsenteret i bogen ”Mit liv år 2000”.

Jeg har ikke mod på eller tid til at medvirke til flere bøger, fordi vores slægtsforskning og formidlingen af resultaterne på hjemmesiden, samt de kontakter, det giver, har første prioritet og fylder hele tiden ud.
Når fjerne slægtninge får tilsendt uddrag af vores database med mange tusinder af deres slægtning, føles det ligeså godt som en bogudgivelse. Og det koster ikke noget, fordi det kan vedhæftes mails.

To gange er jeg blevet alvorligt bremset i mine aktiviteter. I 1997 af en blodprop i hjertet, men på et heldigt tidspunkt, hvor Ingrid kunne ringe til lægen og forklare symptomerne så tydeligt, at han forlod sin konsultation samtidig med, at han rekvirerede en ambulance. Hans indsprøjtning i min arm forhindre alvorlige følger, og inden jeg besvimede i ambulancen på vej til Grindsted, tænkte jeg, at hvis det var slutningen, havde jeg haft et godt liv.
Jeg vågnede nogle timer senere op og fik at vide, at jeg havde en alvorlig blodprop, og skulle forholde mig i ro, hvilket det knep med. Men trods en tilstødende lungebetændelse var jeg frisk igen efter ca. 10 dage og kunne genoptage det meste.

Nogle dage efter at vi i december 1983 havde fejret 25 års jubilæum i lokalarkivet med udgivelse af bogen ”Billund, der var engang” sad jeg sammen med en ven på arkivet og ville sætte en bog op på en reol, men sank bevidstløs sammen. Det varede kun et øjeblik, før jeg rejste mig og vennen kom ind med nogen, han hentet for at hjælpe mig. De ville have tilkaldt en ambulance, men det syntes jeg ikke der var grund til. Jeg havde det godt nok, og en time efter trak jeg cyklen hjem.

Derefter var vi hos vagtlæge, som ikke kunne finde nogen grund til mit fald. Det udløste så nogle undersøgelser, som resulterede i en

bypassoperation, som jeg også kom godt igennem. Forud derfor havde jeg ønsket at slippe mine 2 ansvarsområder, arkivleder og lydavisredaktør (fra 1998).

I en del år kørte vi på camping**ferie** med børn og telt, og senere har vi også været på flyrejser, men jeg havde det som regel ikke godt, når jeg var hjemmefra – en ubestemmelig psykisk utilpashed også under forberedelser til ferie, så da Ingrid også blev pensionist frygtede jeg, at alt for meget tid skulle blive ødelagt af planer om rejser og meddelte, at jeg ikke mere ville med. Hun har heldigvis kunnet rejse med andre, både familie og venner.

Min **politiske, sociale bevidsthed** fik jeg i historieundervisning med Niels Højlund som lærer på seminariet, da han satte mig til at læse formand Maos bog ”Den lange rejse”, og jeg blev klar over kapitalismens uretfærdige behandling af de dårligst stillede.

Da vi fik stilling som lærere, bestilte jeg Ny Tid – Socialdemokratisk dagblad i Ålborg – og ved valget til folketinget stemte jeg på Fredspolitisk folkeparti. Da Niels Højlund var med til at stifte VS tilsluttede jeg mig det parti, men forud for kommunalvalget i 1970 besluttede jeg at støtte de lokale socialdemokrater, som ville opstille mig. Jeg var så suppleant for det ene valgte medlem af byrådet. Men omkring 1990 meldte jeg mig ud, fordi jeg syntes, de landspolitisk svigtede de svageste.
Jeg har stemt på **venstrefløjen** imod EU, fordi de store enheder forflygtiger ansvaret. Det ser vi også nu i de store kommuner. Demokratiet har dårlige vilkår. – De store enheder giver også et ustyrligt bureaukrati, som vi har det nu både i stat og kommune. Det er der pengene forsvinder i stedet for at blive brugt til sociale forbedringer. Det startede med at regeringen forlangte en masse rapporteringer, som der skulle embedsmænd til at kontrollere i flere led. Et fuldstændigt uproduktivt arbejde. Og disse embedsmænd er meget vanskelige at komme af med.

Når lærerrådet havde haft en lang drøftelse, og jeg havde lyttet til de forskellige meninger, lykkedes det undertiden mig at drage en konklusion, som kunne vedtages. Det fik jeg ros for. Det følte man ansvar for.

Den evne til at lytte og drage konklusioner har jeg også vist på kredsmøder i socialdemokratiet og fået ros for af den lokale formand. Jeg syntes vi havde indflydelse, da Karl Nielsen var vores folketingsmand.

På Søndermarkskolen havde vi nogle ledelsesfunktioner uddelegeret til klyngerne. Det gav også større ansvarsfølelse.

Afskaffelsen af lærerråd omkr. 1990 var et tilbageskridt for nærdemokratiet og formindskede lærernes ansvarsbevidsthed, da de ikke mere var en del af beslutningsprocessen. Den beskæring af indflydelse har den nuværende (2011) regering forstærket, når de vil lave nye skoleordninger uden lærernes medvirken.

Den blå betænkning fra 1950-erne var en god lærervejledning i en tid, hvor demokratiet foldede sig ud, og jeg er glad at have virket i den tid.

Til min 60 års fødselsdag havde vores yngste søn, Torben, lavet en sang med omkvædet ”**Livet er en leg**”. Jeg var mig ikke bevidst, at jeg havde opfattet livet som en leg, snarere som en opgave, men som pensionist har jeg leget meget. Torben leger også en del med musik, og ville gerne leve af det, men det er ikke lykkedes. I sin indstillingen til andre mennesker har han arvet vores sociale engagement og tager ivrigt del i aktiviteter på venstrefløjen med fredelig demonstration og andet politisk arbejde. Hans band spillede i 2009 ved 1. maj mødet i Fælledparken.

Tekniske hjælpemidler i undervisningen.
I 1955 tog jeg et aftenskolekursus i maskinskrivning og købte en rejseskrivemaskine, som jeg brugte i 30 år. 1985 fik jeg den første pc, som blev udskiftet efter 5-6 år, og siden med få års mellemrum. I slutningen af 1960erne fik vi spritduplikator på skolen og senere kopimaskine, som gjorde det muligt at fremstille både undervisningsmaterialer og referat fra møder. Statens filmcentral udlånte film til undervisning, så vi måtte have

en filmfremviser. Der kom skoleradio og skole-tv, så vi skulle også have flytbare radioer, båndoptagere og tv-apparater.
Det var alt sammen en stor hjælp, men kostede også en masse penge, især computerne, som bliver hurtigt forældet og skal udskiftes, ligesom der skal anskaffes flere og flere af dem.

For at kunne fordele brugen af de første båndoptagere og filmfremviser, måtte man skrive sig op til det, og da det kneb i begyndelsen, købte vi selv en båndoptager, som jeg tog med på skolen. Det var også fordi jeg ikke kan synge, og derfor optog jeg sange på optageren, som kunne afspilles i stedet for at jeg sang for.

I ca. 20 år kørte vi en gang om ugen til landsarkivet i Viborg for at finde slægtninge i kirkebøgerne. Nu er også **internettet** blev en vigtig faktor, og det er et privilegium, at man som pensionist kan side hver dag og finde nyt på nettet. Så der er længe i mellem, at vi tager på arkiv.
De elektroniske medier gør det muligt hurtigt at formidle oplysninger og umuligt for magthavere at kontrollere, hvilke oplysninger der bliver spredt, selv om det meste kan spores. Så kan de også bruges til at afsløre magtmisbrug. Den hurtige kommunikation med mobiltelefon kan støtte et bredt oprør mod diktatur, har vi set de seneste i 2011.

I 1990 var jeg med til at starte Stilbjerg Vindmøllelaug, som opstillede 3 møller, der vist kører endnu, men vi solgte dem 2005 til opkøbere, som kunne drive dem mere rentabelt.

Jeg har nedtrappet mine virkeområder. Holdt op med at dyrke mark i Plougslund og afskaffet dyrehold, men dyrker stadig en del i haven, mest blomster og laver hver dag noget slægtsforskning, til dels styret af henvendelser fra slægtninge, som finder deres egen slægt på vores hjemmeside.

Som regel vidste jeg, hvad der var den bedste undervisningsform for de enkelte elever, men undertiden kunne et ønske fra forældre giver overvejelser.

For eksempel havde jeg en pige, som meget tidligt skrev meget af lyst og lavede en del stavefejl, som jeg ikke rettede, hvilket forældrene ikke helt kunne forstå, men da hun til min 60 års fødselsdag mange år senere sendte mig en bogen ”**Den lille Prins**” og skrev: ”Tak for, at du lod barnet leve. Det lever i bedste velgående”, - da blev jeg meget glad for at få bekræftet, at jeg havde handlet rigtigt.

Hvis undervisningen skal styres af nationale tests og pisaundersøgelser, og hvis skolerne skal konkurrere på eksamensgennemsnit, er jeg bange for at det går ud over ”barnets” liv!

Ligesom en planlægning udenom lærerne virker helt meningsløst.(2011)

Men i 2012 har vi heldigvis en regering, som vil forbedre skolen sammen med lærerne.

I opdragelse er det vigtigste at vise det gode eksempel, så børn ved hvordan man synes det skal være. Jeg følte det som et stort kompliment, da vores udvekslingsstudent fra Brasilien (hun boede hos os det sidste år, hvor Torben gik på gymnasiet) sagde til mig, at hun kunne forstå, at vore sønner vidste, hvad jeg ønskede, uden at jeg sagde det, men at hunden også vidste, hvad jeg ønskede uden at jeg sagde det, syntes hun var mærkeligt.

Realeksamen Billund skole 1968

Stående fra venstre: Hanne Kirk Christiansen, Helle Rotne, Kaj Schmidt, Ellen Christiansen, Mona Christensen
Siddende fra venstre: Else Lanbo, Grethe Iversen, Poul Erik Kristiansen, Hardy Iversen, Anne Marie Nanberg og Else Andreasen

Kaj Schmidt og Hans Kjelstrup 1968

Skolefoto 1977

1987

2005

Efterskrift:

Kort tid før dette blev afsluttet 2014, havde jeg genlæst en lille bog ”Jonas” af Jens Bjørnsbo. Jonas er en lille ordblind dreng, som man følger i det etablerede skolevæsen og på friskole.

Bogen indeholder netop de synspunkter på undervisning, som blev bærende i mit arbejde, og jeg havde markeret de vigtigste steder, da jeg læste den på seminariet, men huskede ikke, at det var derfra blandt andet, at jeg havde besluttet at gøre skolegangen bedre for mine elever, end det der var almindeligt.

Jeg har været så glad for at være med i bevægelsen for at demokratisere skolen med elevråd og lærerråd, som øvede en indflydelse, der gav ansvarsbevidsthed for hele gerningen.

Det var et tilbageskridt, da lærerråd blev afskaffet til fordel for det rådgivende pædagogiske råd i 1990, hvor skolelederen fir større beføjelser. Nu har man så taget endnu et tilbageskridt og laver en skolereform, som giver skolelederen hele ansvaret, og lærerne har fået vilkår som i industrien.

Heldagsskolen indføres 2015, og de fleste af de børn, som fik specialundervisning er allerede inkluderet i de almindelig klasser til stor frustration for børn, forældre og lærere.

En stor lege-konference i Billund 9. og 10. april 2014 omtales i Jyske Vestkysten dagen efter og ”Folk fra hele verden med interesse i børns

uddannelse og skolegang er bekymrede for, hvad de ser politikere gør ved bøns uddannelse over hele verden.” Test og måling af præstationer går sin sejrsgang og kommer til at præge undervisningen, og der udtrykkes ængstelse for at presset på børnenes formåen, vil gå ud over motivationen.

Mimmi Jakobsen fra Red Barnet siger: ”Vi taber dem på gulvet.”

”Børn har ret til at lege” står der i FNs børnekonvension!

Nok er der i den nye skoleordning afsat tid til leg, men hvor bliver der mulighed for den frie, eksperimenterende leg, som er så vigtig for udviklingen.

Ps Jeg har hele livet været begunstiget af et godt helbred – kun ramt af en blodprop i hjertet 1997 og byepass opereret 2004, samt noget gigt af og til – men det meste af tiden kan jeg stadig have lange perioder uden smerter og udføre arbejde i hus og have.

11.06.2013
Venner på besøg i vores have

Carla og Thorkild Puggard – Ingrid og Kaj